

Newsletter

3 Αυγούστου 2020

Οδηγία (ΕΕ) 2019/1937 σχετικά με την προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης – Βασικά σημεία σχετικά με τα δικαιώματα καταγγελίας, τις υποχρεώσεις των νομικών προσώπων και τα επόμενα βήματα – Σύσταση ειδικής νομοπαρασκευαστικής επιτροπής.

Πρόσφατα σκάνδαλα, όπως το Dieselgate, Luxleaks, Panama Papers ή Cambridge Analytica, ανέδειξαν σημαντικά αδικήματα που διαπράττονταν σε εταιρείες ή οργανισμούς, τα οποία έβλαψαν το δημόσιο συμφέρον σε ολόκληρη την ΕΕ και ανέδειξαν πόσο σημαντικές είναι οι αποκαλύψεις των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος στην ανίχνευση και την πρόληψη παραβάσεων της νομοθεσίας της ΕΕ.

Μέχρι την ψήφιση της Οδηγίας, λίγες μόνο χώρες παρείχαν ολοκληρωμένη νομική προστασία στους μάρτυρες αυτούς, ενώ τώρα, η Οδηγία στοχεύει στο να διασφαλίσει ότι όλα τα Κράτη Μέλη έχουν κοινά υψηλά πρότυπα προστασίας για τους καταγγέλλοντες που αποκαλύπτουν παράνομες δραστηριότητες και κατάχρηση νόμου σε πολλούς τομείς της πολιτικής της ΕΕ.

Μετά την έγκρισή της, τα Κράτη Μέλη πρέπει να ενσωματώσουν την Οδηγία στην εθνική τους νομοθεσία έως το 2021 και όλες οι εταιρείες που απασχολούν περισσότερα από 50 άτομα πρέπει να συμμορφωθούν με την εν λόγω νομοθεσία.

Ήδη στην Ελλάδα, συγκροτήθηκε ειδική **νομοπαρασκευαστική επιτροπή** με αντικείμενο την κατάρτιση σχεδίου νόμου για την ενσωμάτωση της Οδηγίας, η οποία οφείλει να περατώσει το έργο της έως τις 30 Οκτωβρίου 2020.

Στο πλαίσιο αυτό, ο παραθέτουμε συνοπτικά τις κυριότερες ρυθμίσεις της Οδηγίας.

Πεδίο εφαρμογής Οδηγίας

Η Οδηγία έχει σκοπό να προστατέψει τους εργαζόμενους σε οργανισμούς ιδιωτικού ή δημοσίου τομέα που προβαίνουν σε γνωστοποιήσεις που αφορούν σε παραβιάσεις που θίγουν οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης, παραβιάσεις σχετιζόμενες με την εσωτερική

αγορά και παραβιάσεις των ευρωπαϊκών διατάξεων στους ακόλουθους τομείς:

- Δημόσιες συμβάσεις
- Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, προϊόντα και αγορές και πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας
- Ασφάλεια των προϊόντων και συμμόρφωση
- Ασφάλεια των μεταφορών
- Προστασία περιβάλλοντος
- Προστασία από την ακτινοβολία και πυρηνική ασφάλεια
- Ασφάλεια των τροφίμων και των ζωοτροφών, υγεία και καλή μεταχείριση των ζώων
- Δημόσια υγεία
- Προστασία των καταναλωτών
- Προστασία της ιδιωτικής ζωής και των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ασφάλεια των συστημάτων δικτύου και πληροφοριών

Ποια πρόσωπα προστατεύονται

- Πληροφοριοδότες που έχουν την ιδιότητα του «εργαζομένου», συμπεριλαμβανομένων των δημοσίων υπαλλήλων
- Πληροφοριοδότες που έχουν την ιδιότητα του «μη μισθωτού»

- Μέτοχοι και πρόσωπα που ανήκουν στο διοικητικό, διαχειριστικό ή εποπτικό όργανο μιας επιχείρησης, συμπεριλαμβανομένων εθελοντών, αμειβόμενων ή μη ασκουμένων
- Οποιαδήποτε πρόσωπα που εργάζονται υπό την εποπτεία αναδόχων, υπεργολάβων και προμηθευτών
- Αναφέροντες πληροφορίες για εργασιακή σχέση που έχει λήξει, ή πληροφορίες που αποκτήθηκαν κατά τη διαδικασία πρόσληψης για εργασιακές σχέσεις που δεν έχουν ακόμα ξεκινήσει.

Ποιο είναι το αντικείμενο της προστασίας;

Προστατεύονται πληροφορίες αλλά και **εύλογες υπόνοιες** σχετικά με πραγματικές ή δυνητικές παραβιάσεις οι οποίες έχουν ή ενδέχεται να διαπραχθούν.

Πώς μπορεί να γίνει η αναφορά;

Η αναφορά μπορεί να γίνει είτε **εσωτερικά** (δηλαδή στο εσωτερικό μιας νομικής οντότητας ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου), είτε **εξωτερικά** (δηλαδή στις αρμόδιες αρχές) είτε με **δημόσια αποκάλυψη** (δηλαδή με διάθεση πληροφοριών στο κοινό). Γενικά, ενθαρρύνεται η αναφορά μέσω εσωτερικών διαύλων επικοινωνίας πριν την αναφορά μέσω εξωτερικών, εφόσον η παραβίαση μπορεί να αντιμετωπιστεί εσωτερικά και δεν υπάρχει κίνδυνος αντιποίνων.

Ποιες είναι οι υποχρεώσεις των νομικών οντοτήτων ιδιωτικού τομέα;

Οι νομικές οντότητες ιδιωτικού τομέα που απασχολούν **50 και άνω εργαζόμενους**, θα πρέπει να καθιερώνουν διαύλους και διαδικασίες για εσωτερική αναφορά και παρακολούθηση. Οι δίαυλοι αναφοράς μπορεί να αποτελούν αντικείμενο προσώπου ή υπηρεσίας εντός του οργανισμού, είτε να παρέχονται εξωτερικά από τρίτο μέρος.

Οι διαδικασίες αυτές θα πρέπει να περιλαμβάνουν τα εξής στάδια:

- σχεδιασμό, θέσπιση και λειτουργία διαύλων για την παραλαβή αναφορών. Θα πρέπει να διασφαλίζεται αφενός η προστασία της εμπιστευτικότητας της ταυτότητας κάθε καταγγέλλοντος αλλά και κάθε τρίτου προσώπου που αναφέρεται στην καταγγελία, αφετέρου η μη δυνατότητα πρόσβαση σε μη εξουσιοδοτημένα μέλη,
- κοινοποίηση παραλαβής αναφοράς στον ενδιαφερόμενο εντός επτά ημερών από τη στιγμή της παραλαβής,
- ορισμό αμερόληπτου προσώπου για την παρακολούθηση των αναφορών,
- επιμελή παρακολούθηση των αναφορών (και των ανώνυμων) από το πρόσωπο/ υπηρεσία,
- παροχή ενημέρωσης στον αναφέροντα σε εύλογο χρονικό διάστημα,
- παροχή σαφών και εύκολα προσβάσιμων πληροφοριών για τις διαδικασίες υποβολής εξωτερικής αναφοράς.

Οι αναφορές μπορούν να υποβάλλονται γραπτώς, προφορικώς (δηλ. μέσω τηλεφώνου, φωνητικών μηνυμάτων ή μέσω προσωπικής συνάντησης) ή και με τους δυο τρόπους.

Τα Κράτη Μέλη έχουν την ευχέρεια, κατόπιν δέουσας εκτίμησης κινδύνου, να απαιτήσουν από τις νομικές οντότητες του ιδιωτικού τομέα με **λιγότερους από 50 εργαζόμενους** να καθιερώσουν εσωτερικούς διαύλους και διαδικασίες αναφοράς. Η αιτιολογημένη απόφαση κάθε χώρας κοινοποιείται στην Επιτροπή και στη συνέχεια, και στα άλλα Κράτη Μέλη.

Βασικές διατάξεις που εφαρμόζονται στις εσωτερικές και εξωτερικές αναφορές:

- Υποχρέωση εμπιστευτικότητας, δηλ διασφάλιση προστασίας ταυτότητας του αναφέροντος
- Τήρηση των κανόνων για την προστασία προσωπικών δεδομένων
- Τήρηση αρχείων αναφορών

Τι είδους προστασία παρέχεται;

Τα μέτρα της Οδηγίας για την προστασία των πληροφοριοδοτών κινούνται γύρω από 6 βασικούς άξονες:

- **Απαγόρευση αντιποίνων:** τα αντίποινα μπορούν να λάβουν οιαδήποτε μορφή, όπως: παύση, απόλυση, υποβιβασμό ή στέρηση προαγωγής, αρνητική αξιολόγηση επιδόσεων, μη ανανέωση ή πρόωγη διακοπή σύμβασης προσωρινής απασχόλησης κ.α.
- **Μέτρα στήριξης** των αναφερόντων προσώπων: τα κράτη-μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα πρόσωπα που προβαίνουν σε αναφορά πληροφοριών έχουν πρόσβαση σε μέτρα στήριξης, όπως εύκολη και δωρεάν πρόσβαση σε πληροφορίες και συμβουλές για τα μέσα έννομης προστασίας, συνδρομή από αρμόδιες αρχές, δικαστική αρωγή σε ποινικές υποθέσεις, μέτρα οικονομικής βοήθειας και στήριξης κ.α.
- **Μέτρα για την προστασία έναντι αντιποίνων:** ένα απ' αυτά τα μέτρα στο οποίο αξίζει να γίνει αναφορά είναι η αντιστροφή του βάρους απόδειξης ενώπιον δικαστηρίου. Πιο συγκεκριμένα, το βάρος απόδειξης μετακυλιέται από τον αναφέροντα την πληροφορία στο πρόσωπο που προκάλεσε τη βλάβη ή που έλαβε το μέτρο. Το τελευταίο πρόσωπο βαρύνεται να αποδείξει ότι το εν λόγω μέτρο ήταν βασισμένο σε αιτιολογημένους λόγους και δε λήφθηκε υπό τη μορφή αντιποίνων στον αναφέροντα.
- **Μέτρα για την προστασία των αναφερομένων:** τα κράτη-μέλη πρέπει να διασφαλίζουν την πρόσβαση σε δίκαιη δίκη των πληροφοριοδοτών και την προστασία της ταυτότητάς τους.
- **Κυρώσεις:** οι κυρώσεις αυτές θα πρέπει να επιβάλλονται σε πρόσωπα που παρεμποδίζουν την τήρηση των διαδικασιών που προβλέπονται από την Οδηγία.

- **Απαγόρευση άρσης δικαιωμάτων και μέσω έννομης προστασίας:** τα κράτη-μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα δικαιώματα και τα μέσα έννομης προστασίας που παρέχονται με την παρούσα Οδηγία, δε μπορούν να αρθούν ή να περιοριστούν με συμφωνία/ πολιτική ή όρο απασχόλησης κ.α.

Ευνοϊκότερη μεταχείριση και ρήτρα μη υποβάθμισης

Τα Κράτη Μέλη μπορούν να εισάγουν διατάξεις που είναι ευνοϊκότερες για τα δικαιώματα των αναφερόντων. Δεν μπορούν όμως να μειώσουν το επίπεδο προστασίας που ήδη παρέχουν σε αυτούς με την εφαρμογή της παρούσης.

Ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία και υποχρέωση συμμόρφωσης

Τα Κράτη Μέλη έχουν 2ετή προθεσμία (**έως 17 Δεκεμβρίου 2021**) να ενσωματώσουν στην εθνική τους έννομη τάξη την Οδηγία, θέτοντας σε ισχύ τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που απαιτούνται.

Οι νομικές οντότητες ιδιωτικού δικαίου που απασχολούν 50 έως 249 εργαζόμενους έχουν επιπλέον δυο χρόνια (**έως 17 Δεκεμβρίου 2023**) να συμμορφωθούν ως προς την υποχρέωση θέσπισης εσωτερικού διαύλου αναφοράς.

Σχόλια

Η οδηγία παρέχει στα Κράτη Μέλη έναν βαθμό ευελιξίας, οπότε **πιθανότατα να υπάρχουν διαφορετικά συστήματα αναφοράς ανά χώρα**. Επίσης τα Κράτη Μέλη μπορούν να προσαρμόσουν και να διαφοροποιήσουν τις κυρώσεις για μη συμμόρφωση.

Σχετικά με την **αντιστροφή του βάρους απόδειξης**, αναμένεται ότι οι εργοδότες θα πρέπει να είναι πολύ προσεκτικοί όσον αφορά τη διασφάλιση ότι η διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με κάθε μέτρο που επηρεάζει τους εργαζομένους - αναφέροντες τεκμηριώνεται επαρκώς.

Ο καθορισμός των ενεργειών που χαρακτηρίζονται ως αντίποινα είναι ευρύς και συμπεριλαμβάνει την καταγγελία της σύμβασης εργασίας, τον υποβιβασμό, την μη παράταση σύμβασης ορισμένου χρόνου κλπ.

Οι αναφέροντες προστατεύονται από **πιθανές αξιώσεις για παραβίαση εμπιστευτικότητας και απορρήτου**.

Σημαντικό επίσης είναι το γεγονός ότι τα δικαιώματα και μέσα προστασίας που προβλέπονται από την Οδηγία **δεν μπορεί να περιορίζονται ή να καταργούνται μέσω συμφωνίας, όρου απασχόλησης ή εταιρική πολιτική**.

Αναφορικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων, η Οδηγία προβλέπει ότι **δεν θίγονται οι διατάξεις του GDPR**. Η εφαρμογή των ρυθμίσεων θα δημιουργήσει ποικίλα ζητήματα προστασίας προσωπικών δεδομένων (ενδεικτικά το δικαίωμα κατηγορουμένου βάσει του GDPR να λαμβάνει στοιχεία σχετικά με την ταυτότητα του αναφέροντος πιθανόν έρχεται σε αντίθεση με την υποχρέωση εμπιστευτικότητας της Οδηγίας).

Επικοινωνία

Γεώργιος Ραουνάς
Γενικός Διευθυντής

T: + 30 210 60 62 186
E: graounas@kpmg.gr

Σοφία Γρηγοριάδου
Δικηγόρος / Deputy Managing Partner

T: + 30 210 60 62 159
E: sgrigoriadou@cpalaw.gr
www.cpalaw.gr

Περισσότερες πληροφορίες

kpmg.com/socialmedia

Η παρούσα έκδοση έχει σκοπό να παράσχει στον αναγνώστη γενική ενημέρωση επί των αναφερομένων θεμάτων. Καμία ενέργεια δεν πρέπει να γίνει χωρίς προηγούμενης να ληφθεί κατάλληλη επαγγελματική συμβουλή που θα στηρίζεται στα πραγματικά περιστατικά της κάθε περίπτωσης.

© 2020 KPMG Σύμβουλοι Μονοπρόσωπη Α.Ε., Ελληνική Ανώνυμη Εταιρεία και μέλος του δικτύου ανεξάρτητων εταιρειών-μελών της KPMG συνδεδεμένων με την KPMG International Cooperative ("KPMG International"), ενός Ελβετικού νομικού προσώπου. Με την επιφύλαξη κάθε δικαιώματος.